

به بی سیاستی نابووری په ره پیدان لهم هه ریمه دا روونادات!

سیاسه ته
نابوورییه کان
به شه
پراکتیکیه که ی
فه لسه فه ی
نابوورییه

نامانجهش پیوستمان به پلاتینیکی نابووری ده بیته که به بی داپشته وهی سیاستیکی نابووری مومکین نییه ئەم هه موو دهستکهوت و ئومیدانه جیبه جی بکرین که له هه لباردنه په ره مانیه که له لایهن لیسته براوه کانه وه به لینی پیدرا. خه لکی له کابینه ی پیشوو زیاتر له خه می چاره سه رکردنی کیشه کانی کاربا و ئاوی خواردنه وه خزمه تگوزارییه سه ره کییه کانی تر دا بوون، ئە مرۆ خه می نازادی و دادپهروه ری و شه فاییهت و دژایه تیکردنی گه ندلی و به زبوونه وهی داها تی تاکه که سی و به ده سه ته ی تانی ته وای مافه کانی گه لی کورد به تابه تی جیبه جیکردنی مادده ی ۱۴۰ی ده ستوو رو گه رانه وه یا چاره سه رکردنی کیشه ی ناوچه جیناکۆ که کان له پیشه وهی ئومیدو خواسته کانه وه دیت، حکومه تی به هیژ و حکمرانی باش چاوه دروانی ده ستخۆشی ناکات به قه د ئه وهی له خه می ئە نجامدانی پرۆژهی نوی و چۆنیه تی با شترکردنی به ریۆه بردنی ولاتدایه. لهم بابه ته دا زیاتر باس له گرنگی و پیدایستی سیاستی نابووری ده که ین که چنده بۆ په ره پیدانی نابووری پیوسته.

متمانه به وه که سانه ببه خشن که له حکومه تی هه ری می کوردستان رۆلی کارایان هه بووه، هه ره کو چۆن به شیکی سه ره کی له وه دنگانه ی له دوایه مین هه لباردن به ده سه تهات بۆ ئە وه کاره باشانه ی کابینه ی پیشوو گه راپه وه که له هه ندیک باوردا خزمه تگوزاری و ده ستکهوتی بۆ گه له که مان هینابوو، میژوو خۆی دووباره ده کاته وه وه ده ستکهوت و ئاستی پیشکه وتنی نابووری و باشبوونی باری گوزهرانی خه لکی پرسه نابوورییه کان و ئاستی په ره پیدانی نابووری و خزمه تگوزارییه کان چاره نووسی ئاینده ی پارته سیاسییه کان دیاری ده کات.

هیچ دروشم و فریودانیسک له به رده م گه شه کردنی ئاستی داها تی تاکه که سی و پیشکه وتنی خزمه تگوزارییه کان و چاره سه رکردنی گرفت و کیشه سه ره کییه کانی بواری بژیوی ژیان و ته ندروستی جیگه ی نابیتته وه، بۆ به ده سه ته ی تانی ئە م

به ریسانی حکومهت له کابینه ی شه شه مدا له به رده م تاقیکردنه وه به کی میژوو پیدان، ئە وه خه لکانه ی له هه لباردنه په ره مانیه که ی کوردستان ده نگیان به هه ردوو پارته سه ره کی ناو لیستی هاویه مانی کوردستان دابوو، به م کاره یان شه ره عیه تیان به حکومه تی هه ری م دا، دوا ی سی سالی تریش دووباره خۆیان له به رده م سنه دقه کانی ده نگدان ده یینه وه وه به پیی ده ستکهوت و کاروچالاکی نوینه رانی هه ردوو پارته سه ره کی (پارته دیموکراتی کوردستان و یه کیستی نیشتمانی کوردستان) له حکومه تی هه ری می کوردستان پیدا چوونه وه به ده نگه کانیان ده که نه وه یا به رده وای به متمانه کانیان ده ده نه وه، بگه ره ئە و تاکانه ی ده نگیشیان به نوینه رانی ئە و دوو پارته نه دابوو، ره نگه ئە مجاره دووباره ئە و انیش

نابووری

کولان

ژماره (۸۰۱)
۲۰۱۰/۱۰/۱۱

۴۴

ئەو فەلسەفە
ئابوورییە
کە دەسەلات
لە ولایتیدا
باوەری بێتەتی،
پراکتیزە دەکریت
لەرێگەیی ئەو
پلان و سیاسەتە
ئابوورییانەو
کە دادەریژریت

ئابووری

گولان

ژمارە (٨٠١)
٢٠١٠/١٠/١١

٤٥

ئەگەر سىياسەتە ئابوورىيەكان نەبىت، ئەۋكات فەلسەفە ئابوورىيەكان لەرووی تىۋرىيەۋە دەمىنىتەۋەو ناچىتە بواری پراكتىكىيەۋە

**دكتور نەرمين مەعرف شارەزا
لەبواری پەرەپىدانی ئابوورى و
مامۇستا لە زانكۆى سلىمانى:**

**سىياسەتە
ئابوورىيەكان
بەبى
دامەزراۋەكان
جىبەجى ناكرىن**

كەرتى تايپەتى ئوستراليا دانەپراۋە لەخەلگ، واتە ھەموو كۆمپانىا ئوسترالىيەكان ھەستىكى نىشتمانى ئوستراليان ھەيە

ئابوورى

گولان

ژمارە (۸۰۱)
۲۰۱۰/۱۰/۱۱

ئەو چالاكىيە ئابوورىيەى كە مەبەستىتى، بۆنمونە لە سىياسەتى بازارگانىدا گەر مەبەستى كەمكردنەۋەى كىبرىكىى بەرھەمى بىنانى بىت لە گەل بەرھەمى خۆمالى، ئەۋكات بەناراستەيەكدا كەرتى بازارگانى دەبىت كە سەرھەم بىرپارەكان و ناراستەكردنى باج و تارىفە گومرگىيەكان بەشپۆيەك دادەپىژرېت كە باجى گومرگى لەسەر بەرھەمى بىنانى زىاد بكات، ئەمەش دەبىتە ھۆى بەرزبونەۋەى نرخی كاللاو كەرەستە بىنانىيەكان بەرامبەر بەھاو نرخی بەرھەمى خۆمالى و دواتر بەپىشتگىرىكردنى بەرھەمى ناوخۆبى تەواو دەبىت، ھەندىك سىياسەتى ئابوورى ھەيە پىۋىستى بە رىئىمايى ھەيە ھەندىكى تىرىش پىۋىستى بە ياسا ھەيە، بەمشپۆيە ھەريەك لە سىياسەتە ئابوورىيەكان كۆمەللىك رىۋوشونى جىاواز لەخۆدەگرېت و دەپشېتە ناو خزمەتى پەرەپىدانی ئابوورىيەۋە.

پىۋەندىيەكى راستەوخۆ لەنپوان سىياسەتى ئابوورى و فەلسەفەى ئابوورى ھەيە، دەتوانىن بلىين سىياسەتە ئابوورىيەكان بەشە پراكتىكىيەكەى فەلسەفە ئابوورىيەكەيە، واتە ئەو فەلسەفە ئابوورىيەى كە دەسەلات لە ولايتىدا باۋەرى پىيەتى پراكتىزە دەكرېت لەرىگەى ئەو پلان و سىياسەتە ئابوورىيەۋە كە دادەپىژرېت و دواتر كارى پىدەكات، بۆ نمونە كاتىك باس لە فەلسەفەى ئابوورى بازار دەكەين، ئەمە رەنگدانەۋەى دەبىت لەسەر سەرھەم سىياسەتە دارابى و بازارگانىيەكان، بەواتايەكى تر كاتىك باس لە فەلسەفەى ئابوورى بازار دەكەين، ناكرىت سىياسەتى ئابوورى بازارگانى لە گەل سىياسەتى ئابوورى مەركەزىدا بەپۆبەبىرېت بەھەمان شپۆ دەبىت لەسىياسەتى ئابوورى بازار و فەلسەفەى ئابوورى لىبرالى ئەمە رەنگدانەۋەى ھەبىت لەسەر سىياسەتى دارابى حكومەت و رەنگدانەۋەى ھەبىت لەسەر سىياسەتە دارابىيەكانى تىرىشى، واتە ئەگەر سىياسەتە ئابوورىيەكان نەبىت، ئەو كات فەلسەفە ئابوورىيەكان لەرووی تىۋرىيەۋە دەمىنىتەۋەو ناچىتە بواری پراكتىكىيەۋە.

سىياسەتى ئابوورى پىۋىستى بەدامەزراۋەىيى ئابوورى ھەيە، تاۋەكو لەرووی پراكتىكىيەۋە بەباشترىن شپۆۋە

**دكتور نەجات ئەھمەد مامۇستا
لەقوتابخانەى ئوستراليا لەزانكۆى
ئەبەلايت:**

**بەرپىرسانى
ئابوورى تاكو ئىستا
ھەزىان لەئابوورى
ناراستەكراۋى
ناۋەندە**

كورتترىن رىگە ئەو سىياسەتە ئابوورىيە بچىتە بواری جىبەجىكردنەۋە، لەھەرىمى كوردستان تواناى دارىشتنەۋەى ھەندىك سىياسەتى ئابوورىمان ھەيە ھەندىك سىياسەتى ئابوورىش ناكرىت دابىرېژرېت بى ھەماھەنگى لەگەل حكومەتى ناۋەندىدا، بۆنمونە سىياسەتى نەختىنەيى تايپەتمەندە بە سىياسەتەكانى نەختىنەيى لە بانكى ناۋەندى بەغدا.

**ئابوورى ناراستەكراۋ رىگە لەبەردەم
پەپىرھوكردنى سىياسەتى ئابوورى و
نەنجامدانى چاكسازى**

لاۋازى كەرتى تايپەت نەيتوانىۋە كەموكورتى و گرافتەكانى ئابوورى لەھەرىمى كوردستان بەرەو چارەسەر كوردن بىت، كاتىكىش سىياسەتى ئابوورى

فەيسەل عەلى رۆژنامە نووس و ئابووريناس:

بەبى دانا و زانيارى ناتوانريت پلانينكى ئابوور يانە پيادە بكرت

ھەر يەككە بەرھە فەلسەھى سەرمایەدارى و ئابوورى بازار بچىت، ئالېدەدا پېئوستيمان بەرىكخستىنە ۋەھىكى ئابوورى دەبىت، چونكە ئەو سىياسەتە ئابوورىيە ئەمىرۆ لە گۆرەپانى ئابوورى دەبىت تېكەلەھەك لە ئابوورى كەرتى حكومى (گشتى) و تايبەتسى تېدايە، ئەمەش بەزىيانى ھەردوۋ لا دەگەرېتەۋە.

دكتور نەجات ئەھمەد مامۇستا لە قوتايخانەى ئوستراليا لەزانكوۋى ئەبەلايت پېئابوۋ: لاوازى كەرتى تايبەت لەھەرىمى كوردستان بۇ دەسەلاتى حكومەتى عىراق و مۇنۇپۇلكردىنى ئابوورى و كارەكان دەگەرېتەۋە لەلەين خودى حكومەتەۋە، ئەمە واقىعە بوۋەتە عەقلىيەتتەك و ۋەكو كۆلتورېنكى لېئاتوۋە ژمارەھەكى بەرچاۋ لە كۆمپانیاكان و بەرپرسانى پېئوھندارى ئابوورى و تەنانت شازەزايانى ئەم بوارە تاكو ئىستا حەزىان لەئابوورى ئاراستەكراۋى ناۋەندە، ئەمەش رېنگە لەبەردەم ئەنجامدامى چاكسازى و نۆبۆنەۋەدى ئابوورى. ئەم شازەزايە پېئوھە حكومەتى ھەرىمى كوردستان ھەنگاۋى ناۋە بۇ پيادەكردىنى ئابوورى بازار و فراۋانكردىنى كەرتى تايبەت، بەلام ئاستەنگ و بەرەستىش زۆرە، واتە عەقلىيەتسى بەرپۆھەردىنى ئابوورى ناۋەندىيان ھەيەو تاكو ئىستا لەبوارى سەرمایەى مەعرفى و گۆرۈنكارىيەكانى سەردەم شازەزا نىن.

سەبارەت بەئەزمونى ئوستراليا لەبەرپۆھەردىنى ئابوورى و رۆلى بىزنسكارانى نىشتامپەررە لەۋولاتە، دكتور نەجات ۋەتى: (كەرتى تايبەتسى ئوستراليا دانەبەررە لەخەلك، واتە ھەموو كۆمپانیا ئوستراليايەكان ھەستىكى نىشتامنى ئوستراليايان ھەيە، ھەزدەكەن خزمەتى ۋالاتەكە بكنەن، بەررۆھەندى خۆيان لەپېشكەۋتن و خزمەتكردىنى نىشتامانەكەيانەۋە سەرچاۋى گرتوۋە، حكومەتتىش يارمەتى و پالېشتى ئەو كۆمپانیا دەدات كە رۆلىان لەپەرەپېدانى ئوستراليا ھەيە، ئوستراليا خاۋەنى ئابوورى بازار و ئازادى كاركردىنى ھەموو كۆمپانیايەكى جېھانە، بەلام حكومەت ھاۋكارى كۆمپانیا ئوستراليايەكان دەكات

كە پروسەى ۋەبەرھىنان و بەرھەمپېنانيان پېشكەۋت، ھاۋكات حكومەتتىش بە رېنگە راگەياندن و دەزگا حكومىيەكان سەرنجى شەقام و راي گشتى بۇ كۆمپانیا نۆخۆيەكان رادەكېشىت و ھانى كرىنى كالاۋ كەلۋەلە نۆخۆيەكان دەدات..)، بۇيە كەرتى تايبەت بوۋە ئاستىك، خەلك خاۋەنى كەرتى تايبەتەۋە حكومەت تەنيا چاۋدېر و يارمەتيدەرەۋ پېشكەشكارى خزمەتگوزارىيە.

ئامانچ لەپەرەپېكردىنى سىياسەتى ئابوورى بەرزكردەۋەدى ئاستى پەرەپېدانى ئابوورىيە، ئەمەش بى پلانينكى ئابوورى جېبەجى ناكريت، لەلەيەكى ترەۋ خراب بەرپۆھەردىنى كار و پىرۆژەكان كە بۇ پەرەپېدانى ئابوورى گىرنگى تايبەتى

ھەيە گىرنتىكى تىرى بەردەم پروسەى پراكتىزەكردىنى فەلسەھى ئابوورى و پيادەكردىنى سىياسەتىكى زانستى و راست و دروستە بۇ گەشتىن بە ئابوورى بازار، لەم روۋەۋە فەيسەل عەلى رۆژنامە نووس و ئابووريناس پېئوھە: بۇ بەرزبۆنەۋە پەرەپېدانى بوارى ئابوورى، دەۋلەت پېئوستى بەدوۋ شتى زۆر گىرنگ ھەيە كە ئەوانىش داتاۋ زانيارىيە كە لايەنى گىرنگى بوارى پەرەپېدانى ئابوورىيە، بۇئەۋدى ھەموو خالە لاۋازەكانى كە بوۋەتە ھۆى دواخستنى بوارى ئابوورى بدۆزىتەۋە، چونكە تا ئەۋداتاۋ زانيارىانە بەدەست نەھىنى، ناتوانىت ھىچ پلانينكى دارپۆراۋ دروست بكنەن، دواتر دەتوانىت پلانينكى سىياسىي ئابوورىيەنە داپرېرېت بۇ ئەۋدى ئەو كېشەۋ تەنگزانەى بوۋەتە ھۆى بەرەستى پەرەپېدانى ئابوورى چارەسەرۋ پۆزەتقىسى بكات. بەلام بەداخەۋە لە ھەرىمى كوردستاندا تا ئىستا ئەۋ پروسەيە ونە و نەتوانراۋە نە ئەۋداتايە دروست بكرت و نە ھىچ پلانينكى واش دروست بكرت.

ھۆكارى سىياسىي بەكېكە لەۋ كېشانەى بەردەم پەرەپېدانى ئابوورى لە ھەر ۋالاتىكدا، چونكە دەۋلەت چەندە پېئوستى بە جىگىرى سىياسىي ھەيە بۇ بەرپۆھەردىنى سىستەمىكى دېموكراسىي، ئاۋاش بوارى پەرەپېدانى ئابوورى پېئوستى بەۋ جىگىرىيە سىياسىيە ھەيە، چونكە حكومەت زىياتر دەپەررېتە سەر پەرەپېدانى بوارى ئابوورى، ھەرۋەھا پېئوستى بە ئىرادەيەكى پۇلاين ھەيە بۇ دەستپېكردىنى ھەنگاۋەكانى پەرەپېدانى ئابوورى، ناكريت بەبى ئەم ئىرادەى پۇلاينەۋە بانگەشەى بەرپۆھەردىنى بوارى ئابوورى بكنەن وبتەۋت رىفۆرمى ئابوورى بكنەى بەبى ئەم ئىرادە دېموكراسىيە سىياسىيە. بناغەى چاكسازى ئابوورى پېئوستى بەم ھەلومەرچە جىگىرىيە سىياسىيە، لايەنىكى گىرنگىر ئەۋەيە خۇ ئامادەكارىيەكى باشى كرىت بۇئەۋدى روۋبەرۋوى ئەۋ كېشەۋ گىرنتانە پېتەۋە كە دېتە پېش. لايەنىكى گىرنگىر ئەۋەيە شە فافىيەت ھەبىت، چونكە بەبى شە فافىيەت خەلك پىشتىگىرى پروسەكە ناكات و ناتوانىت لەپالئادا پېتە پېشەۋە.

لاوازى كەرتى تايبەت لەھەرىمى كوردستان بۇ دەسەلاتى حكومەتى عىراق و مۇنۇپۇلكردىنى ئابوورى و كارەكان دەگەرېتەۋە لەلەين خودى حكومەتەۋە

لە ھەرىمى كوردستاندا تا ئىستا ئەۋ پروسەيە ونە و نەتوانراۋە نە ئەۋداتايە دروست بكرت و نە ھىچ پلانينكى واش دروست بكرت

ئابوورى

گولان

ژمارە (۸۰۱) ۲۰۱۰/۱۰/۱۱

۴۷